

Project Ecocampus

1. Inleiding

Ecocampus

Ecocampus is een educatieve werking van de dienst Natuur- en Milieueducatie (NME) van de Vlaamse overheid. De dienst NME streeft naar het bevorderen van kwaliteitsvolle natuur- en milieueducatie in Vlaanderen via het 'Programma Natuur- en Milieueducatie'. Ecocampus wenst het hoger onderwijs verder impulsen te geven om via een educatief proces milieubewuste en op duurzaamheid gerichte afgestudeerden af te leveren.

De werking van Ecocampus situeert zich op drie actiedomeinen: integratie van milieuzorg op de campus (de voorbeeldfunctie van de instelling voor studenten en personeel), integratie van milieuzorg in de opleiding (milieuaspecten van het beroepsveld) en integratie van milieuzorg binnen het kot- en studentenleven (acties naar studenten).

Evaluatie huidige overeenkomst (1 september 2008 – 31 augustus 2011)

De voorbije Ecocampusjaren waren zowel vruchtbaar als leerrijk. Zowel het hoger onderwijs als het departement Leefmilieu, Natuur en Energie kregen de mogelijkheid inzichten te verwerven over milieuzorg op vlak van bedrijfsvoering, studentenwerking en curricula.

De opgedane ervaringen en resultaten zijn te lezen in het evaluatierapport van Ecocampus dat tot stand kwam na consultatie van de doelgroep.

Het nieuwe projectvoorstel werd opgesteld op basis van dit evaluatierapport.

Nieuw projectvoorstel

Ecocampus heeft belangrijke dynamieken op gang gebracht. Toch vergen bepaalde processen meer tijd. Vooral de verankering van milieuzorg en duurzaamheid in de curricula is momenteel in volle ontwikkeling. Ook de associaties van het hoger onderwijs geven aan dat dit thema meer aandacht verdient aangezien dit een antwoord is op een duidelijke nood die leeft in de samenleving. Met voorliggend project wil Ecocampus de continuïteit van de werking naar deze grote en belangrijke doelgroep verzekeren gedurende de looptijd van 1 september 2011 tot en met 31 augustus 2015.

2. Historiek en achtergrond

Opeenvolgende Vlaamse regeringen hebben bijgedragen tot het ontwikkelen en het ondersteunen van milieuzorgprojecten in het formele onderwijs.

De aanzet werd gegeven in 1993 toen de Vrije Universiteit Brussel een onderzoeksopdracht kreeg om een milieuzorgsysteem voor de Vlaamse secundaire scholen uit te werken.

Vanaf 1997 werd het project Groene School ter uitvoering overgedragen aan de Administratie Milieu-, Natuur-, Land- en Waterbeheer (AMINAL) van het departement Leefmilieu en Infrastructuur dat daarvoor gedetacheerde leerkrachten inschakelde. Naast secundaire scholen vormden ook hogescholen, vooral de lerarenopleidingen, een doelgroep van dit project.

In 2001 startte het zogenaamde MOS-project (Milieuzorg op School), een educatief milieuzorgproject voor de basisschool (kleuter- en lager onderwijs) dat complementair was aan het project Groene School. Hierbij werd geopteerd voor een meer actiegerichte, minder academische, aanpak zodat op korte termijn een praktijkgericht educatief aanbod kon ontwikkeld worden.

Vanaf september 2002 werden de twee projecten, MOS en Groene School, geïntegreerd tot het eenheidsproject Milieuzorg op School (MOS), een educatief milieuzorgproject voor kleuter- tot en met hogeschool. MOS brengt momenteel een complementair aanbod waar voor elk onderwijsniveau (basisonderwijs, secundair en lerarenopleidingen binnen het hoger onderwijs) toch een specifieke benadering gegarandeerd wordt.

Aanvankelijk was het de bedoeling om de hogescholen te bereiken vanuit het MOS-project maar al gauw bleek dat de problematiek binnen een hogeschool totaal verschillend is van die van basis- en secundaire scholen (andere schaal, geen projectwerkingen, geen vakoverschrijdende eindtermen, ...). Daarom werd gestart met een specifieke werking omtrent milieuzorg op maat van het hoger onderwijs.

In 2008 weerklonk het officiële startschot voor Ecocampus. Tal van processen en activiteiten werden opgestart in dit kader. Het evaluatierapport en de jaarverslagen van 2009 en 2010 maken dit duidelijk. De dynamiek die is ontstaan is van grote waarde voor alle betrokkenen.

3. Beleidskader

Algemeen Vlaams beleidskader

- **Vlaams regeerakkoord 2009-2014¹**

Het projectvoorstel aan de Vlaamse Regering is een uitvoering van het regeerakkoord van de Vlaamse Regering. Volgens het huidige regeerakkoord is duurzame ontwikkeling immers expliciet het leidende principe van de Vlaamse Regering. In alle beleidsdomeinen wil men hefboomen voorzien om duurzame ontwikkeling te bevorderen.

---

¹ Vlaams Regeerakkoord 2009 – 2014 (2009). Een daadkrachtig Vlaanderen in beslissende tijden. Voor een vernieuwende, duurzame, en warme samenleving.

- **Vlaanderen in Actie (ViA) en Pact 2020**

Ecocampus geeft ook concrete invulling aan Vlaanderen in Actie via de doorbraken "lerende Vlaming", "Groen Stedengewest" en "Innovatie centrum Vlaanderen". Doorbraken zijn fundamentele omwentelingen die een grote stap voorwaarts betekenen voor Vlaanderen. De doorbraken moeten Vlaanderen tegen 2020 naar de top vijf van de Europese regio's loodsen.

- *Doorbraak "Lerende Vlaming"*

Ecocampus wil inspanningen leveren om de aanwending van het potentieel in het hoger onderwijs voor kennisontwikkeling en innovatie te verhogen in samenwerking met het hoger onderwijs, het bedrijfsleven en de overheden (p. 26, Vlaams regeerakkoord)

- *Doorbraak "Groen Stedengewest"*

Ecocampus geeft concrete invulling hieraan via de versterking van milieusensibilisatie (p. 46, Vlaams regeerakkoord).

- *Doorbraak "Innovatie centrum Vlaanderen"*

Het regeerakkoord wijst erop dat de Vlaamse kennisinstellingen (universiteiten, hogescholen, maar ook strategische onderzoekscentra, competentiepolen en dergelijke) via hun maatschappelijke opdrachten van onderwijs en onderzoek over een enorm potentieel beschikken voor kennisontwikkeling en innovatie. Dat potentieel wordt echter nog te weinig benut. De Vlaamse Regering wil dan ook niet alleen verder in innovatie investeren, maar ook in de vertaling daarvan naar duurzame sociale, economische en ecologische resultaten waar ook Ecocampus via dit projectvoorstel aan bijdraagt (p. 37, Vlaams regeerakkoord).

Vlaams milieubeleid

- **Beleidsnota Leefmilieu en Natuur 2009-2014**

Ecocampus geeft uitvoering aan de beleidsnota.

In de nota wordt gesteld dat *"Door een coherente natuur- en milieueducatie en door alle actoren voldoende te betrekken ontstaat een gedeelde verantwoordelijkheid. Concreet wil ik hiervoor het volgende realiseren: de Vlaamse Regering versterkt meer doelgericht de milieusensibilisering met het oog op hogere effectiviteit van het milieubeleid."* (p. 17, Beleidsnota Leefmilieu en Natuur).

Verder geeft de minister in haar nota aan dat *"De natuur- en milieueducatie in Vlaanderen wordt verder gestimuleerd en ondersteund. In uitvoering van de doorbraak 'Groen en dynamisch stedengewest' bestendig en versterk ik de stimulerende en ondersteunende rol inzake natuur- en milieueducatie, dit zowel voor het niet-formeel en informeel leren (Speelgroen, jeugd, volwassenen, gezinnen) als voor het formeel onderwijs (MOS, Ecocampus). Dit gebeurt ervaringsgericht, geïntegreerd en op een participatieve wijze. Er wordt hierbij uitvoering gegeven aan het Vlaams Implementatieplan Educatie voor Duurzame Ontwikkeling - EDO."* (p. 53, Beleidsnota Leefmilieu en Natuur).

- **Beleidsbrief Leefmilieu 2010-2011**

De minister herhaalt in haar beleidsbrief (p. 46, Beleidsbrief Leefmilieu) dat de natuur- en milieueducatie verder gestimuleerd wordt.

- **MINA 4 (2011-2014)**

Volgens het MINA 4-plan zal de stimulerende en ondersteunende rol van natuur- en milieueducatie in Vlaanderen worden bestendig. Dit gebeurt ervaringsgericht, geïntegreerd en op een participatieve wijze. Daarmee wordt uitvoering gegeven aan het Vlaams Implementatieplan Educatie voor Duurzame Ontwikkeling (EDO). Zowel het informeel en niet-formeel leren (jeugd,

volwassenen, gezinnen) als het formeel onderwijs (MOS en Ecocampus) komen aan bod. (pag. 54, MINA 4-plan)

Vlaams beleid duurzame ontwikkeling

• **Vlaamse strategie duurzame ontwikkeling (VSDO)**

De periode 2005-2014 werd door de Verenigde Naties uitgeroepen tot Decennium van Educatie voor Duurzame Ontwikkeling (EDO). Ter uitvoering en concretisering hiervan stelde UNESCO (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization) een internationaal implementatieschema op. Daarnaast stelde de UNECE (United Nations Economic Commission for Europe) een Regionale Strategie voor EDO voor (Vilnius-strategie) die in maart 2005 werd aangenomen door de ministers van Onderwijs en Leefmilieu van de UNECE-lidstaten. Deze strategie werd geconcretiseerd in Vlaanderen via het operationeel project EDO in de Vlaamse Strategie voor Duurzame Ontwikkeling (2006).

De Vlaamse overheid maakte in 2010 werk van een nieuwe Vlaamse Strategie Duurzame Ontwikkeling² (VSDO) met daarin richtinggevend een langetermijnvisie 2050 voor een duurzame maatschappij. Ecocampus draagt voor de doelgroep hoger onderwijs en vanuit de milieu-invalshoek bij aan het realiseren van deze langetermijnvisie voor duurzame ontwikkeling in Vlaanderen.

Om deze langetermijnvisie 2050 te behalen zijn verschillende soorten acties opgenomen in de VSDO, waaronder ook horizontale en integrerende acties met focus op o.a. kennis en leren/educatie. Educatie voor Duurzame Ontwikkeling (EDO) is hier één van.

Ecocampus draagt o.a. bij aan:

- Actie 43 over de noodzaak van goede procesbegeleiding om de onderwijsinstellingen te begeleiden in het integreren van EDO in hun educatieve werking. Procesbegeleiding wordt binnen de milieuwerkgroepen gekoppeld aan actieonderzoek die dan als praktijkvoorbeelden aan bod komen op studiedagen en lerende netwerken. Dit leidt tot praktijkverbetering, zowel bij de instellingen van het hoger onderwijs als bij het ruimere EDO- en milieuwerkveld en – beleid.
- Actie 45 over het integreren van EDO in eindtermen en competentieprofielen.
- Actie 46 over het oprichten van lerende netwerken.

De Vlaamse overheid zet voorts volledig in op transitiemanagement voor het verwezenlijken van systeeminnovatie. Voor duurzaam bouwen en wonen en duurzaam materialenbeheer lopen reeds transitieprocessen, rond andere thema's, zoals voeding, zijn deze in opstartfase. Ecocampus kan een brugfunctie vervullen tussen deze fora en het hoger onderwijs. De lerende netwerken en Ecocampus 'Marktdagen' zijn hiervoor immers uitstekend instrumenten.

• **Het EDO-implementatieplan (2011 – 2014)**

Het EDO-implementatieplan en de projectfiche, die goedgekeurd werden door de Vlaamse Regering op 15 mei 2009, sluiten aan bij de Vlaamse Strategie Duurzame Ontwikkeling. Duurzame ontwikkeling is een proces van maatschappelijke verandering. Omdat attitudes hierbij een belangrijke rol spelen, is Educatie voor Duurzame Ontwikkeling (EDO) daarom één van de operationele projecten van de VSDO.

---

² 2010, Vlaamse Strategie Duurzame Ontwikkeling, Samen grenzen ver-leggen

Onderwijsbeleid

In zijn 'Beleidsnota onderwijs 2009-2014'³ neemt minister Smet een operationele doelstelling op over Educatie voor Duurzame Ontwikkeling, namelijk "Inzetten voor Educatie voor Duurzame Ontwikkeling". Hij verwijst hierbij naar het VN-Decennium van Educatie voor Duurzame Ontwikkeling en naar het Vlaams Implementatieplan voor Educatie voor Duurzame Ontwikkeling. Hij wil dat het hoger onderwijs ondersteund wordt bij het aanpakken van duurzaamheidsvraagstukken.

4. Actieplan

Visie

Ecocampus draagt bij aan de hierboven vermelde beleidsdoelstellingen. Enerzijds door duurzame ontwikkeling en educatie voor duurzame ontwikkeling te integreren via procesbegeleiding in de organisatie van hoger onderwijsinstellingen. De acties en kennis die hieruit voortkomen, kunnen de basis vormen van studiedagen en lerende netwerken. Dit kan zorgen voor praktijkverbetering, zowel bij de instellingen van het hoger onderwijs als bij het ruimere EDO- en milieuwerkveld en -beleid.

Anderzijds draagt Ecocampus hieraan bij door EDO te integreren in de formele leercontext van het hoger onderwijs. Zo goed als alle vakken én vakoverschrijdende initiatieven bieden kansen om EDO een plaats te geven.

Ecocampus is in hoofdzaak een educatief project van de Dienst Natuur- en Milieueducatie waarin de nadruk ligt op het faciliteren van processen, het samenbrengen van mensen en het op gang brengen van dynamieken. Voor de technische (milieu-)kennis kan Ecocampus uiteraard terugvallen op de vele gespecialiseerde geledingen van het beleidsdomein LNE en van de hogeronderwijsinstellingen zelf.

Hoewel Ecocampus zich dus in de eerste plaats richt op leerprocessen, is milieuwinst op termijn een logisch gevolg hiervan.

Doelgroep

Ecocampus richt zich naar het Vlaams hoger onderwijs.

Concreet zijn dat alle personeelsleden en studenten van de 22 hogescholen en 5 universiteiten.

Acties

Onderstaande acties zijn niet strikt verdeeld over de drie actiedomeinen (campus, curricula, studentenleven), omdat de meeste acties zich in verschillende actiedomeinen situeren. Vanuit de evaluatie wordt wel gekozen voor een accentverschuiving naar de curricula.

De onderstaande acties kunnen eventueel naar aanleiding van de uitkomst van het debat (actie 1) verder bijgestuurd worden.

---

³ 2009, Beleidsnota Onderwijs, Samen grenzen verleggen voor elk talent (Pascal Smet)

1. Faciliteren van het debat over de rol van het hoger onderwijs bij de transitie naar een duurzame samenleving (samenwerking met beleidsdomein onderwijs en vorming)

Ook het hoger onderwijs wordt in toenemende mate geconfronteerd met nieuwe uitdagingen vanuit de maatschappij die steeds hogere eisen stelt op gebied van duurzaamheid. Veel instellingen van het hoger onderwijs hebben reeds belangrijke stappen gezet in de richting van de integratie van Educatie voor Duurzame Ontwikkeling in hun educatieve werking. Er is dus reeds veel kennis aanwezig binnen het hoger onderwijs. Toch is deze kennis dikwijls gefragmenteerd en kadert deze meestal niet in een langere termijnvisie op EDO. Een debat hieromtrent dringt zich op. Het hoger onderwijs heeft immers een belangrijke maatschappelijke rol.

Onderwerpen die behandeld kunnen worden:

- Nagaan hoe de duurzaamheidscompetenties via domeinspecifieke leerresultatenkaders opgenomen kunnen worden in de curricula.
- Afstemmen van vraag en aanbod van duurzame stages en thesissen. Er is in het maatschappelijk middenveld (bedrijven, vzw's, ...) en bij de overheid een groot aanbod aan duurzame stages en thesisonderwerpen, maar er is geen goede doorstroming ervan naar de studenten.

De beleidsdomeinen Onderwijs en Vorming en Leefmilieu, Natuur en Energie nemen hiervoor het initiatief. Een overkoepelend debat op Vlaams niveau zal worden gevoed door een grootschalige debatronde op het niveau van de campus of instelling. Het is belangrijk dat hierbij geen enkele cruciale stakeholder over het hoofd wordt gezien en studenten bereik je nu eenmaal gemakkelijker op de instellingen zelf.

De aanbevelingen uit deze lokale debatten worden meegenomen naar het overkoepelend debat. De aanbevelingen die uit dit overkoepelend debat vloeien worden meegenomen in de verdere uitvoering van het Ecocampusproject.

2. Opzetten van een overkoepelend overlegplatform voor de integratie van duurzaamheid in het hoger onderwijs

Ter voorbereiding van het debat (actie 1) zal een overlegplatform opgericht worden voor de integratie van duurzaamheid in het hoger onderwijs. Dit overlegplatform zal nauw samenwerken met het EDO-overlegplatform dat wordt ingericht door de dienst Natuur- en Milieueducatie van het departement LNE. In dit platform kan het debat voorbereid worden (bepalen methodieken, deelnemers, ...) en vervolgtrajecten uitgetekend.

Het forum moet tevens garant staan voor de kwaliteitsbewaking en de inhoudelijke werking van Ecocampus en adviseert omtrent het Ecocampusproject in de richting van het uiteindelijke doel: Ecocampus draagt voor de doelgroep hoger onderwijs en vanuit de milieu-invalshoek bij aan het realiseren van deze langetermijnvisie voor duurzame ontwikkeling in Vlaanderen.

Qua samenstelling wordt initieel gedacht aan een brede mix van academici, verschillende beleidsdomeinen, overheidsinstellingen, middenveldorganisaties, zoals o.a.:

- De doelgroep hoger onderwijs
- De relevante entiteiten van de Vlaamse overheid uit de beleidsdomeinen Leefmilieu, Natuur en Energie; Onderwijs en Vorming; Werk en Sociale Economie; Economie, Wetenschap en Innovatie en het team Duurzame Ontwikkeling van het Departement Diensten voor het Algemeen Regeringsbeleid
- Relevante adviesraden: VLIR, VLHORA, MINAraad, SERV...

- Vlaamse Vereniging voor Studenten (VVS)
- Middenveldorganisaties uit bedrijfswereld, milieusector...

Naargelang de noden kan de samenstelling van dit overlegplatform worden bijgestuurd.

3. Structurele ondersteuning van milieuwerkingen via procesbegeleiding nieuwe en bestaande milieuwerkingen (of duurzaamheidswerkingen) en uitwisseling van kennis en expertise over de instellingen en associaties heen

In de milieuwerkgroep worden mensen uit verschillende diensten (studentenvoorzieningen, aankopers, communicatie, facilitaire voorzieningen, milieudienst, ...) samengebracht rond milieu en duurzaamheid en wordt gewerkt aan visievorming en draagvlakverbreding binnen de instelling. De milieuwerkgroep wordt ervaren als een belangrijke motor van de milieuzorgwerking in de hoger onderwijsinstelling.

Al zijn er reeds een aantal goed functionerende milieuwerkgroepen, toch is het voor vele werkgroepen te vroeg om te spreken van een definitieve verankering in het beleid van de instelling. Ecocampus wil, met het oog op continuïteit, in bestaande milieuwerkgroepen het participatief en educatief proces verder faciliteren. Hiervoor wordt er een traject uitgewerkt op maat van de organisatie.

Er bestaat bovendien nog ruimte voor het opstarten van nieuwe milieuwerkgroepen. Ecocampus heeft de nodige ervaring en kennis om nieuwe milieuwerkgroepen succesvol te helpen opstarten, met aandacht voor visie, planning, communicatie, betrokkenheid en verankering in het beleid van de instelling. Hierbij kan Ecocampus terugvallen op de kennis die aanwezig is in de vele gespecialiseerde geledingen van het beleidsdomein LNE.

Procesbegeleiding wordt gekoppeld aan actieonderzoek waaruit goede praktijken gebundeld worden die doorgegeven kunnen worden op studiedagen en lerende netwerken. De praktijkverbetering die hiermee gepaard gaat, levert zowel milieuwinst als educatieve winst op. Niet alleen de instellingen van het hoger onderwijs zijn hiermee gebaat, ook het ruimere EDO- en milieuwerkveld en –beleid kan hier de vruchten van plukken.

4. Milieuzorg en EDO integreren in bestaande en nieuwe visies

Milieuzorg mag niet beschouwd worden als een geïsoleerde activiteit of als de verantwoordelijkheid van één persoon of dienst. Het vraagt een doorgedreven en volgehouden inzet van zowel personeel als studenten.

Ecocampus wil er daarom naar streven om aandacht voor milieuzorg en duurzame ontwikkeling te verankeren in de visie van de instellingen van het hoger onderwijs. Via een participatief proces en rekening houdend met de eigenheid en cultuur van de instelling kunnen milieuzorg en duurzame ontwikkeling geïntegreerd worden in een aantal domeinen zoals bedrijfsvoering, aankoopbeleid, gebouwenbeheer, gezondheidsbeleid en personeelsbeleid. Het resultaat is een gedeelde en gedragen visie (en beleid) waarvan milieuzorg een wezenlijk onderdeel vormt.

5. Lerende netwerken oprichten

Ecocampus brengt docenten en praktijkwerkers samen in lerende netwerken rond de integratie van milieuzorg en duurzame ontwikkeling in een bepaalde opleiding. De bedoeling van deze netwerken is uitwisseling stimuleren van ervaringen en bestaande goede praktijken. Deze lerende netwerken worden door de aanwezigen als enthousiasmerend en nuttig ervaren. Ze vinden het een goed en laagdrempelig kanaal om in contact te komen met nieuwe kennis, inzichten en praktische toepassing van de principes van milieuzorg en Educatie voor Duurzame Ontwikkeling (EDO) binnen het vakgebied.

Er bestaan reeds verschillende thematische netwerken, met name in de vakgebieden sociaal werk, lerarenopleiding, ingenieurswetenschappen, economische opleidingen, kunstopleidingen (in oprichting) en duurzame voeding (in oprichting). Ecocampus zal de bestaande lerende netwerken verder uitbouwen. Er zal meer ingezet worden op de mogelijkheden voor gezamenlijke resultaten. Dit is immers bevorderlijk voor de doorstroming naar alle docenten uit het vakgebied.

Naast het consolideren van bestaande netwerken, richt Ecocampus ook nieuwe lerende netwerken op. Momenteel is hier reeds een concrete vraag naar vanuit verschillende studiegebieden zoals gezondheidszorg en media & communicatie. Voor bepaalde thema's is het meer zinvol interdisciplinaire lerende netwerken op te richten, duurzame voeding is een voorbeeld van een dergelijk thema. Hiervoor zal dan nauw samen gewerkt worden met het team Duurzame Ontwikkeling van het Departement DAR (Diensten voor het Algemeen Regeringsbeleid) en andere relevante entiteiten binnen de Vlaamse overheid.

6. EDO-methodieken vertalen en uitwerken naar het hoger onderwijs

Om te kunnen inspelen op vragen uit het veld en de actualiteit wil Ecocampus innovatieve methodieken uittesten en uitwerken voor de doelgroep via proefprojecten. Hieronder verstaan we bijvoorbeeld methodieken om participatie aan te moedigen of aan draagvlakverbreding te doen binnen een milieuwerkgroep. Ook kan gedacht worden aan EDO-methodieken die toepasbaar zijn binnen de opleidingen en die docenten handvaten geven om duurzaamheid een plaats te geven in hun lesaanbod.

Deze methodieken kunnen in de schoot van de lerende netwerken (actie 5) uitgewerkt en besproken worden.

7. Aanreiken van inspirerende praktische voorbeelden en methodieken

Studiedagen en marktevenementen

Een belangrijke taak voor Ecocampus is mensen met elkaar verbinden en zorgen voor een goede doorstroming van kennis en ervaring in het hoger onderwijs en de Vlaamse overheid.

Bovendien bestaat er zowel vanuit de milieuwervingen als vanuit de lerende netwerken behoefte aan inhoudelijke verdieping en kennisopbouw rond bepaalde thema's.

Ecocampus wil inspelen op deze concrete behoeften door geïnteresseerden samen te brengen op thema- en studiedagen om uitwisseling en verdieping te faciliteren. Daarbij kan Ecocampus ook relevante kennis, expertise en materialen vanuit de Vlaamse overheid zoveel mogelijk benutten en laten doorstromen.

Ecocampus bracht geïnteresseerden uit het hoger onderwijs en uit het maatschappelijk middenveld in de voorbije jaren driemaal samen op een evenement, de Markt 'duurzame ontwikkeling in het hoger onderwijs'. Deelnemers konden ervaringen uitwisselen, netwerken en leren van praktijkvoorbeelden. Vrijwel alle Vlaamse hogescholen en universiteiten alsook diverse organisaties en overheden toonden in 'marktkraampjes' welke duurzame initiatieven zij reeds ondernemen in de lessen, de campus, het studentenleven en het onderzoek. Daarnaast werden verschillende interactieve sessies georganiseerd door en voor docenten, niet-onderwijzend personeel en studenten uit allerhande disciplines. De grote interesse in het evenement en de positieve reacties tonen dat er nood bestaat aan dergelijke initiatieven.

Doorstroming resultaten lerende netwerken

De lerende netwerken zijn vooral een forum voor de voortrekkers. Om ook de andere docenten te bereiken, wil Ecocampus de resultaten van de lerende netwerken (publicaties, didactisch materiaal, gastcolleges...) op een hapklare en aantrekkelijke manier aanbieden en laten doorstromen binnen de vakgebieden. Interessante bronnen en informatie wordt ook via de website ter beschikking gesteld.

Communicatiekanalen

De gebundelde expertise en methodieken die relevant zijn voor de doelgroep stelt Ecocampus ter beschikking over de instellingen heen. Hiervoor kunnen communicatiekanalen (bijvoorbeeld digitale nieuwsflits) aangesproken worden. De praktijkverbetering die hiermee gepaard gaat, levert zowel milieuwinst als educatieve winst op.

8. Afstemmen met andere acties van de VSDO en het Vlaamse EDO-implementatieplan

Ecocampus volgt de relevante processen binnen de Vlaamse Strategie Duurzame Ontwikkeling op en vertaalt deze binnen haar doelstellingen.

Ecocampus wenst onder andere bij te dragen aan actie 43 van de Vlaamse Strategie Duurzame Ontwikkeling⁴ over de noodzaak van goede procesbegeleiding om de onderwijsinstellingen te begeleiden in het integreren van EDO in hun educatieve werking.

Verder kan Ecocampus een brugfunctie vervullen tussen de transitieprocessen en het hoger onderwijs. Voor duurzaam bouwen en wonen en duurzaam materialenbeheer lopen reeds transitieprocessen. Rond andere thema's, o.a. voeding, zijn deze in opstartfase. De lerende netwerken zijn hier bijvoorbeeld een uitstekend instrument voor.

---

⁴ 2010, Vlaamse Strategie Duurzame Ontwikkeling, Samen grenzen ver-leggen

9. Adviseren van projecten en materialen met als doelgroep hoger onderwijs

Ecocampus geeft advies inzake EDO aspecten op materiaal en projecten die ontwikkeld worden binnen het beleidsdomein LNE voor de doelgroep hoger onderwijs.